

Asia: VN/26856/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölaki

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset

Lakiesityksessä on huomioitu ekologiseen kestävyyteen liittyvät teemat hyvin eri kaavatasoilla. Tämä näkyy erityisesti maakuntakaavaa koskevassa pykälässä 23, yleiskaavan sisältövaatimuksia käsittelevässä pykälässä 34 sekä asemakaavaa koskevassa pykälässä 50.

On kuitenkin tärkeää huomata, että pelkät laatuvaatimukset eivät automaattisesti johda siihen, että kaavan valmistelussa edistetään ekologista kestävyyttä tavoitteellisesti ja saavutetut hyödyt ovat mitattavissa. Tästä syystä olisi kannatettavaa, että lakiin sisällytettäisiin asetuksenanto-oikeus eri kaavatasoille, jonka avulla voitaisiin täsmentää esimerkiksi pykälän 23 mukaisia ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen liittyviä vaikutusarviointeja sekä mahdollisia raja-arvoja.

Lisäksi eri kaavatasoilla tulisi huomioida hiilijalanjälkipäästöt selkeästi ja yhdenmukaisesti. Rakennuksen ulkopuoliset päästöt, mukaan lukien infrastruktuuri, esirakentaminen ja rakennusten perustaminen, ovat yhtä suuret – elleivät jopa suuremmat – kuin itse rakennuksen päästöt. Tämän vuoksi kaavan valmistelussa tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että rakentamisen edellytykset, infrastruktuuri ja esirakentaminen, otetaan monialaisesti ja laaja-alaisesti huomioon hiilijalanjälkipäästövaikutusten näkökulmasta eri tasoisten kaavojen valmistelutyössä. Nyt rakentamislainsäädännössä rakennuksille asetetaan reuna-ehdot päästöjen osalta, ja saman velvoittavuuden ja ohjauksen tulisi jatkua alueidenkäyttöön ja kaavoitukseen. Näin vastuu jakautuu rakennushankkeeseen ryhtyvän lisäksi myös kaavoitukseen, ja alueidenkäytöstä vastaaville henkilöille, mikä ohjaisi tekemään päästöjen näkökulmasta hallittavissa olevia ratkaisuja jo kaavoitusvaiheessa.

Lisäksi kaavoituksen kriteerien biodiversiteettiin liittyen tulisi vastata mahdollisimman hyvin EU-taksonomian mukaisia DNSH-kriteerejä, joiden mukaan rakennuspaikkoina tulisi suosia ainoastaan rakennuspaikkoja, joissa luonnon monimuotoisuutta ei heikennetä. Täten esimerkiksi puuston ja metsän monimuotoisuuden arvioinnin tulisi sisältyä kaavaprosessiin uudisrakentamisen osalta.

Kommentit luvusta 2 Viranomaisten tehtävät

-

Kommentit luvusta 3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

-

Kommentit luvusta 4 Maakuntakaava

-

Kommentit luvusta 5 Yleiskaava

-

Kommentit luvusta 6 Asemakaava

-

Kommentit luvusta 7 Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Tuulivoiman vaikutukset asumiseen tai maanomistukseen melun, välkkeen tai maiseman osalta eivät kohdistu metrimääräisesti.

Melun leviämiseen ja voimakkuuteen vaikuttavat seuraavat asiat:

- Maaston muodot ja ominaispiirteet (kuten korkeuserot, vesistöt, puusto, aukeat)
- Vallitseva tuulensuunta ja tuulisuus
- Voimalan tekniset ominaisuudet ja mittasuhteet
- Muut melunlähteet ympäristössä

Välkkeen leviämiseen vaikuttavat seuraavat asiat:

- Välke kohdistuu auringon kierrosta johtuen eniten voimaloiden itä- ja pohjoispuolelle
- Välkevaikutuksen leviämiseen vaikuttaa auringon säteilyn tulokulma suhteessa voimaloihin
- Maastonmuodot ja puusto peittää vaikutuksia tehokkaasti
- Sen muodostumisen ja havaittavuuteen vaikuttavat sääolosuhteet (aurinkoisuus, pilvisyys tai utuisuus)

Maisemavaikutukseen vaikuttavat:

- Maaston muodot ja ominaispiirteet (kuten korkeuserot, vesistöt, puusto, aukeat)
- Puustoisuus ja muu kasvillisuus
- Pihapiirin ja ikkunoiden suuntaus (joko pois päin tai kohti voimaloita)
- Muutoksen suuruus verrattuna lähtötilanteeseen (rakennettu/rakentamaton, luonnontilainen/muuttunut luonnontilaisesta)
- Maiseman herkkyys muutokselle (arvokas maisema-alue/kulttuuriympäristö, suojelukohde)
- (Sääolosuhteen, eli näkyvyys)
- Omakohtainen kokemus (mielipiteet)

Lisäksi em. asioiden häiritsevyyteen vaikuttavat:

- Muutoksen suuruus verrattuna lähtötilanteeseen (rakennettu/rakentamaton, luonnontilainen/muuttunut luonnontilaisesta)
- Muutos asumisen luonteeseen, eli kuinka häiritsevä/poikkeava elementti voimala on suhteessa asunnon käyttötarkoitukseen sekä ympäristön elementtien tai muun rakentamisen mittasuhteisiin (vrt. maatila (tuotanto, hallit, koneet), omakotitalo (arkiasuminen, muut aktiviteetit), loma-asunto (virkistys, rentoutuminen, luonnonläheisyys))
- Omakohtainen kokemus (mielipiteet, uskomukset)

Riskejä mahdollisen vähimmäisetäisyyden osalta:

- Noudatetaan lain mukaista metrimäärää, eikä arvioida todellisten vaikutusten merkittävyyttä, eli että kohde edellyttäisi mahdollisesti jopa enemmän etäisyyttä voimalaan.
- Kohde, joka ei ole herkkyydeltään merkittävä, tai johon ei juuri kohdistu vaikutusta, korostuu liikaa harkinnassa, koska on metrimääräisesti lähellä voimalaa.
- Voimalat sijoittuvat sinne, missä ei ole asutusta, mutta on muita tunnistettuja merkittäviä arvoja (maisema-, luonto- tai kulttuuriympäristöarvoja).
- Kiinteistökeinottelu hankkeiden lähialueilla.
- Hankkeiden toteutuminen vaikeutuu huomattavasti, jos yksikin asukas/maanomistaja tietyn metrimäärän sisällä vastustaa hanketta. -> vihreä siirtymä viivästyy tai estyy.

Kommentit luvusta 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Tämä on perusteltua, sillä vaikutukset ympäristöön voivat olla merkittäviä.

Kommentit luvusta 10 Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

-

Kommentit luvusta 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä

-

Kommentit luvusta 13 Merialuesuunnittelu

-

Kommentit luvusta 14 Kansallinen kaupunkipuisto

-

Kommentit luvusta 15 Valtion rajat ylittävät ympäristövaikutukset

-

Kommentit luvusta 16 Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Kommentit luvusta 17 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 18 Muutoksenhaku

-

Kommentit luvusta 19 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto ja voimaantuloa koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 20 Erinäiset säännökset

-

Kommentit luvusta 21 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

-

Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislainsiksi)

-

Kommentit rakentamislain muuttamisesta

-

Luonnos uudeksi alueidenkäyttöasetukseksi viimeistellään ja siitä pyydetään lausunnot syksyllä 2025. Jos haluatte jo nyt antaa siitä kommentteja niin voitte tehdä sen tässä.

Alueidenkäyttöasetusluonnos näyttää mahdollistavan vaatimusten asettamisen monille ympäristö- ja sosiaalisille vaikutuksille. Näiden lisäksi sen olisi hyvä mahdollistaa vaatimusten asettaminen rakennetun ympäristön ilmastovaikutusten arvioinnille vähintään asemakaavatasolla. Muutosten arviointi myös ylemmillä kaavatasoilla olisi hyödyllistä, sillä vaikutusmahdollisuudet ovat suuret.

Jäätvuori Liisa
A-Insinöörit Oy